

HAKİKAT ADALET HAFIZA MERKEZİ

HAFIZA MERKEZİ

yeni hafıza sahaları

GENÇLERE ALAN AÇMAK,
ULUSLARARASI DİYALOĞU GÜÇLENDİRMEK

Uluslararası Çalıştay

9 – 10 Aralık 2023

OLOF PALMES
INTERNATIONELLA
CENTER

HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG
DERNEĞİ
TÜRKİYE
TEMSİLCİLİĞİ

CHREST
FOUNDATION

yeni hafıza sahaları

**GENÇLERE ALAN AÇMAK,
ULUSLARARASI DİYALOĞU GÜÇLENDİRMEK**

9 ARALIK – Cumartesi

10.00 – 10.30 **Kayıt ve açılış**

10.30 – 12.30 **Hafıza ve gençlik projesi katılımcılarının sunumları (I)**

Bêrîvan Saruhan
Pelda Vesek
Şükran Demir ve Özgür Ünal

Tartışmacılar: Gülistan Zeren ve Marko Milosavljević

12.30 – 13.30 **Öğle arası**

13.30 – 15.00 **Hafıza ve gençlik projesi katılımcılarının sunumları (II)**

Berfin Kübra Ceyhan ve Ozan Polat
Gökтуğ Berber ve Musa Can Durmaz
Helin Batar

Tartışmacılar: Arlo Jung ve Balacan Ayar

15.00 – 15.15 **Kahve arası**

15.15 – 17.00 **Hafıza ve gençlik projesi katılımcılarının sunumları (III)**

Mahmut Demir
Uğur Yıldırım
Zehra Nazlı
Zilan Turgut

Tartışmacılar: Ece Koçak ve Nesrin Uçarlar

Pazar – ARALIK 10

Hafıza Çalışmalarına Uluslararası Bir Bakış 10.00 – 11.40

*Kimin Anısı? Kimin Hatırası?
Almanya ve Türkiye'de Hafıza Kültürlerini Şekillendirmek*

ASA Değişim Projesi
ASA-ff/Offener Prozess
Hafıza Merkezi ve Heinrich Böll Stiftung Derneği
Aslı Özdemir, Bilge Martan, Hiyam Biary, Veli Aksoy

Offener Prozess (Chemnitz, Almanya):
Arlo Jung, Zeran Osman

Youth Initiative for Human Rights (Belgrad, Sırbistan):
Marko Milosavljević-Vanja Đuričić

Kahve arası 11.40 – 12.00

**Hafıza ve Gençlik:
Bir Gençlik Topluluğuna Doğru** 12.00 – 13.30

Hafıza ve Gençlik projesinin birinci ve ikinci döneminde yer alan danışmanlar ile katılımcıların izlenimleri ve önerileri

BERİVAN SARUHAN

STÊRKA LI SER XETÊ

1993 senesinin mart ayında dönemin Jandarma Birlik Komutanı Hasan Atilla Uğur ve yönetimindeki bir grup asker, Mardin-Kızıltepe'ye bağlı o zamanlar kasaba şu an mahalle olan Suriye/Rojava sınırına sıfır noktasındaki "Dirbesiyê" isimli yerleşim bölgesindeki bir eve baskın düzenler. Yakın tarihte Hasan Atilla Uğur Mardin'in Kızıltepe ilçesinde 1992-1996 yılları arasında 22 insanın keyfi infaz edilmesi ve zorla kaybedilmesi olayları ile ilgili yapılan yargılamada sanık olarak yargılanır. 5 yıllık süregelen 17 duruşmanın ardından iddianamedeki 9 şüphelinin başında yer alan Hasan Atilla Uğur ve diğer sanıklar hakkında beraat kararı verilir.

Baskın gerekçesi olarak evdeki demir pencere korkuluklarında bulunan yıldız simgesinin PKK'yi temsil ettiği ev halkına söylenir ve Hasan Atilla Uğur pencerelerdeki yıldız simgesinin derhal sökülmesini emreder. Yıldız simgesi o gün yapılan baskınla tehdit unsuru olarak algılanır ve suç olduğu öne sürülerek sökülmesi emri verilir. Pencerelerdeki yıldız simgeleri o gün pencerelerden sökülür ve pencerelerdeki yıldız simgesinin olduğu kısım içi boş bir çember halinde kalır. Olayı yaşayanlar 70'li yılların sonlarında evin pencerelerini yaparken kaynak ustasının pencere demirlerine yıldız simgesini eklediğini ve civarda bulunan birçok evin penceresinde yıldız simgesinin olduğunu söylemek isteseler de yaratılan korku atmosferi sebebiyle herhangi bir karşı çıkış sergilemeden doğrudan yıldız simgesini sökerler.

Bu çalışma ile, kültürel bir simgenin hatta orda olduğu fark edilmeyen bir simgenin, şu anda da bölgede birçok ev ve yapının pencere ve kapılarında bulunan yıldız simgesinin o zaman zarfında nasıl bir suç unsuru haline getirildiğini, bu olayı yaşayanların gözünden ve dilinden dinliyoruz. Ayrıca Suriye/Rojava sınırında bulunan Dirbesiyê'de yaşayanların anılarında kalan güzel dönemlerden sonra sınıra mayın döşenmesini, 1980 Darbe döneminde sınırın kapatılması ile beraber ekonominin kötüleşmesini ve son olarak Türkiye-Rojava çatışmalarından sonra köydeki insanların göç etmesine dair yaşanmışlıklara tanıklık ediyoruz.

ŞÜKRAN DEMİR

ÖZGÜR ÜNAL

BİR ASİMİLASYON PROJESİ OLARAK YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKULLARI(YİBO)

Bu çalışmanın amacı; Türkiye'nin erken dönemlerinde başlayıp 1962'de resmi olarak kuruluşuyla yaygınlaşan ve 1990'larda Kürdistan'da askeri uygulamaların hızlanmasıyla tırmanışa geçen Yatılı Bölge Okullarında Kürt çocuklarına eğitim aracılığıyla yapılan asimilasyon politikasının boyutlarını kişilerle yapılan görüşmelerle ortaya koymaktır. Bu okullarda öğrenciler farklı şiddet türleri ve düzeylerine maruz bırakılmış, ağır bir askeri düzende "terbiye edilmeye" çalışılmış, kültürleri, dilleri ve ırkları nedeniyle her türlü şiddete maruz kalmış ve Türkleştirilmeye çalışılmıştır.

Yapılan belgesel ve yazı çalışması kapsamında okulların kurulduğu mekanların özellikleri, çocukların uğradığı şiddet, taciz ve diğer hak ihlalleri, toplumsal cinsiyet rollerinin şekillenmesi, karşı kültürlenme ve direniş gibi konulara değinerek o dönemlerde yaşanan hak ihlalleri ve kişilerin hala hayatında bıraktığı izler, görünür kılınmaya çalışılmıştır.

NEWALA QESABA'NIN HAFIZASI

PELDA VESEK

Siirt'te "Kasaplar Deresi" olarak bilinen Newala Qesaba, Ermeni Soykırımı'nın katliam yerlerinden biri olarak kayıtlara geçmektedir. 1915'teki soykırımda Ermenilerin Kasaplar Deresi'nde katledildiği değil, bölgenin üçte ikisinin Ermeni olduğu söylenir.

1980'lerin sonunda ise askeri operasyonlarla hayatını kaybedenlerin ve gözaltında kaybedilenlerin gömüldüğü yer olarak anılmaya başlanır. Gözaltına alınanlar, işkencelerde öldürülenler, çatışmalarda öldürülenler şehir merkezine getiriliyor ve korku oluşturmak için teşhir ediliyorlardı. Sonrasında bu bedenler Siirt belediyesine verildi ve görevliler tarafından Kasaplar dereesindeki çöplüğe atılırlardı. Siirt Komando Alay Komutanlığı sınırlarında yer alan bölgede yaklaşık 300 kişinin cenazesinin bulunduğu tahmin ediliyor.

Bölgede 1989'da yapılan kazılarda 8 cenaze çıkarılmıştır. Siirt Belediyesi'nin kepçeleriyle kazılan ve yargısız infazla öldürüldüğü iddia edilen pek çok insanın kefen bezlerine ve cenaze ritüellerine ait levazimat bulunmuştur. Bunun üzerine kayıp yakınları ve sivil toplum örgütleri tarafından, bütün bölgede kazı çalışmalarının yapılması istenmiş ancak yapılan başvurular ve açılan davalar sonuçsuz kalmıştır. Çıkan cenazelerden sonra bölgenin etrafı bir daha açılmamak üzere tellerle çevrilmiş ve aradan geçen 25 yılın ardından (2013 yılında) bölgeye özel bir okul yapılması için kazılara başlanır. Buna karşı gelişen tepkiler üzerine temeli atılan proje iptal edilir ve 7 yıl sonra (2020) ise proje yeniden hayata geçirilmek istenir. Özetle dere, zamanla yapılaşmaya açılır ve çöplük haline getirilen alanda, ilk olarak duble yol yapılır, sonrasında düğün salonu için imar izni verilir ve daha sonra toplu mezarların bulunduğu tahmin edilen alanda Polis Akademisi kurulur. Yüzlerce Kürt ve Ermeni'nin gömülü olduğu alanda şimdi de bina ve villalar yapılması planlanıyor. Yeni proje için derenin girişine, projenin detaylarını içeren tabela asıldı. War Yapı adlı şirketin yapımını üstlendiği proje kapsamında, onlarca villa, 8 katlı binalar ve yüzme havuzu yapılacak. Bina ve villaların yapılacağı alana ayrıca satış ofisi kuruldu ve ofisin çevresi demir bariyerlerle çevrildi.

Hakikatlerin ortaya çıkması, fail ve mağdurların yüzleşmesi adaletin tecelli etmesi bakımından çok önemlidir. Dolayısıyla "Newala Qesaba Hafızası Projesi" ile konuya malul olmuş gazeteci Günay Aslan, hak savunucusu Evin Çiçek ve Barış Yavuz ile görüşmeler yapıldı. Günay Aslan ve Barış Yavuz ile yapılan görüşmeler, kamera ve ses kaydına alındı. Evin Çiçek ile yazılı röportaj gerçekleştirildi. Videonun sonunda Newala Qesaba ile ilgili fotoğraflar, arka fonda müzik ve şiir yer alacaktır. İki dilli (Türkçe-İngilizce) belgeselin adı Navê min Newala Qesaba (Benim Adım Newala Qesaba) olacaktır.

UĞUR YILDIRIM

TOKAT'IN İKİ HİKAYESİ

Bu projede Tokat'ın Geç Osmanlı/Erken Cumhuriyet dönemlerinde günümüze gelen dönüşümünün izi, iki farklı etnik grubun hafızalarında kalanlar üzerinden sürülmektedir. Tokat Çerkesleri, 1860'larda Çerkes Soykırımı nedeniyle Kafkaslardan Osmanlı topraklarına geçmek zorunda kalmışlardır. Tokat da yerleştikleri kentlerden biri. Ermeniler ise yüzyıllardır Tokat'ta yaşamış ancak 1915'de Ermeni soykırımı nedeniyle bu kentteki varlıkları neredeyse bitirilmiştir. Projenin temel çıkış noktası, proje gönüllüsünün Çerkes anneanesi ile aynı dönemlerde Tokat'ta dünyaya gelmiş Agop'un hikayelerinden başlayarak Tokat'ın bu hikayesinin bir kısmını aktarmak. Agop'un kitabının başlığında memleketim dediği, gönüllünün anneanesinin de memleket olarak nitelendirdiği bir şehir Tokat. Agop'un özlem duyduğu göç etmek zorunda kaldığı, atalarının ve kendisinin evi olan bir Tokat var. Diğer tarafta ise Kafkasya'da yüzlerce yıllık Çerkes yurdunu terk etmek zorunda kalmış, Tokat'ı yeni bir ev olarak gören bir grup var. Bu nedenlerle de bu iki grubun Türkiye Cumhuriyeti ile olan ilişkilerine ve kimlikleriyle ve dilleriyle olan ilişkilere bakmak amacıyla bu proje ortaya çıkıyor. İki grubun yaşadıkları arasında nasıl farklılıklar ve benzerlikler olduğunu görmek de araştırmanın bir başka amacı. Tokat ise, gözden genelde kaçan (Ermeniler konusunda Sivas gibi şehirler, Çerkesler konusunda Düzce gibi şehirlerin öne çıkması sebebiyle) bir bölgeyi ifade ediyor. Bu bölgenin dahi resmi tarih anlatısına girmese de hem geçmişte hem günümüzde belli bir çeşitliliğe ve çoğulluğa sahip olduğunu görmek mümkün. Aynı zamanda bu çeşitliliğin değişimine Türkleştirme ve Müslümanlaştırma kavram çerçevelerinden bakmak da mümkün. Projenin, gönüllü için kişisel bir yanı olsa da, bir diğer tamamlayıcı yanı da bu politik-kavramsal çerçeveden çıkarak Türkiye Cumhuriyeti'nin toplumunu homojenleştirme çabalarını ve bunların bu gruplar üzerindeki etkilerini de göstermeyi amaçlamaktadır.

MUSA CAN DURMAZ

GÖKTUĞ BERBER

BAŞKA BİRİSİ

Türkiye'deki trans+ bireylerin toplumsal alanda karşılaştığı ayrımcılığa karşı gerçek hikayelerin gücünden yararlanarak mücadele etmeyi amaçladığımız bu projede uluslararası düzeyde bir işbirliği kurarak kapsamlı bir çalışma yürüttük. Hikayeleştirme ve dijital koleksiyon oluşturma yöntemleriyle trans+ bireylerin gerçek yaşam öykülerini ve hayatlarından anlamlı kesitleri simgeleyen objelerini toplayıp kalıcı olması amacıyla çevrimiçi bir platform olarak kendi kurduğumuz baskabirisi.com internet sitemizde paylaşmamızın yanı sıra planladığımız atölyelerle de hafızalaştırma çalışmasına katkıda bulduk.

Başka kavramından yola çıktığımız bu projede bazen kendi iç dünyalarında bazen de toplumda başkalaşmış kimselerin aslında bizden başkası olmadıklarını göstermek, başkalaşmanın önüne geçmek, yaşamın her gününe yayılmış gerek toplum gerek devlet bazlı dışlamaya ve insan hakkı ihlallerine dikkat çekmek, özetle bunları başkalarına da duyurmak istedik. Bu kapsamda alternatif anlatım ve diyalog yollarını gündeme getirerek Türkiye'de trans+ bireylere yönelik ayrımcılığı ele aldık, toplumun farklı katmanları arasında empati ve bağlantıları teşvik eden özgün bir hikaye anlatımı platformu sağladık, hikayeler doğrultusunda gündelik hayattan görsel nesnelere dahil ederek projenin ulaştığı alanı zenginleştirdik, trans+ bireylerin anılarının ve mücadelelerinin yer alabileceği ve hem topluluk hem de genel kamuoyu için bir referans noktası olarak kullanılacak kalıcı bir çevrimiçi hikaye havuzu sağladık, trans+ bireylerin deneyimlerini paylaşmaları, kendilerini ifade etmenin yeni yollarını uygulamaları ve topluluk duygusunu artırmaları için onları bir araya getirdik, projemize gönüllü destek olan yaratıcı koordinatörümüz Zeynep Ayta sayesinde savunuculuk ve sanatsal ifade unsurlarını bütünleştirerek aktivizm ve sanat arasında bir köprü oluşturduk.

HELİN BATAR

KUIR EĞLENCENİN PEŞİNDE

Kuir Eğlencenin Peşinde podcast serisi, merkezine aldığı "LGBTİQA+ tarih, kültür ve hareketinin ne kadarını lubunyelerin eğlence hayatı üzerinden izleyebiliriz?" sorusuna her bir podcast bölümünde farklı lubunyelerin kişisel deneyim ve tanıklıklarını kendi sözleriyle, kendi seslerinden dinleyerek cevap arıyor. Zamansal ya da mekânsal bir kısıtlamaya gitmeyen podcast serisi, Türkiye LGBTİQA+ hareketi için önemli olduğu düşünülen çeşitli olay ve temaları aynı temel soru çevresinde araştırıyor.

Toplumsal hafıza ve kültürün kıymetli parçaları olsalar da çoğunlukla göz ardı edilen eğlence pratik ve mekânlarının hafızasını tutmayı amaçlayan bu podcast serisi; kuirlerin dünyanın hemen her yerinde eğlenme alışkanlık, motivasyon ve tarihleriyle diğer toplumsal gruplardan ayrılmasını ve eğlencenin, eğlence mekânlarının LGBTİQA+ hak mücadelesinde kritik yere sahip olmasını başlangıç noktaları olarak alıyor.

Seri, Türkiye LGBTİQA+ hak mücadelesinin ve Türkiye'de yaşayan lubunyelerin hayata katılımlarının tarihçelerine ek olarak hayatın her alanını etkilediği gibi eğlence hayatını da kaçınılmaz olarak etkileyen savaş, göç, Çözüm Süreci, ekonomik kriz, Gezi Direnişi, deprem gibi Türkiye yakın tarihinden olayların yansımalarını da yine lubunyelerin eğlence pratikleri üzerinden izlemeyi amaçlıyor. Kuir Eğlencenin Peşinde podcast serisi, çeşitli nedenlerle kapanmış ya da kapanmak zorunda bırakılmış kuir ve/ya feminist eğlence mekânlarının unutulmasının önüne geçmeyi de hedefliyor. Tüm bunların yanında, Türkiye LGBTİQA+ hareketinin Kürt özgürlük hareketi ve feminist hareket gibi başkaca hak mücadeleleri ile kurduğu dayanışma ve bağların, yaşadığı kopmaların da izlerini yine kuir eğlence hayatında gözlemlemeyi amaçlıyor.

KAYITLARIN DERİNLİKLERİNDE: GÖMÜLEN KASETLERİN HİKAYESİ ÜZERİNDEN KÜRDİSTAN'DA DİRENİŞ VE HAFIZA

BERFİN KÜBRA CEYHAN

OZAN POLAT

Gömülen kasetlerin anlatılarının hafızalaştırılmasını hedefleyerek başlattığımız bu çalışmada maksadımız öncelikle araştırma sahalarında (Diyarbakır, Mardin) bu kasetlere dair biriken hikayeleri toplamak ve bu hikayelerden direniş ile hafızanın iç içe geçtiği bir büyük anlatıya dair belirli örüntüler çıkarmaktı. Bu sayede 1970'li yıllardan bu yana Kürdistan'da gündelik hayatın akışı içerisinde kültür-sanatın siyasetle ve toplumla kesiştiği, zaman zaman da birbirini kestiği bazı bağlamları ortaya çıkarmayı amaçladık. Katılımcılarla görüşmelerde genel olarak görüşmeleri ve çalışmayı üzerine inşa ettiğimiz sorular şunlardı:

- İnsanlar Kürtçe müzik kasetlerini neden ve nasıl gizlediler/gömdüler? Bu gömme/gizleme pratikleri nerelerde, neye göre ayrılmaktaydı?
- Ayrışan gömme/gizleme faaliyetlerinin özneleri bu ayrışma gömme pratiklerini politik ve toplumsal konularına göre nasıl açıklıyorlardı?
- Benzerlikler ve farklar üzerinden kurulan bu kaset saklama pratikleri analizi gerçekten de bir tür direniş olarak adlandırılabilir mi? Eğer öyleyse bu direniş bu özneler neye atfetmekteydi?

Projemiz, yukarıdaki soruları esas almak suretiyle sürecin başından itibaren sahanın ve anlatıcıların tecrübeleri, bu tecrübelerini paylaşırken neleri nasıl hatırladıkları, neleri nasıl unuttukları ve bunlar olurken neler hissettiklerini anlamayı da amaçladı. Sonuç olarak, bu görüşmeler ve görüşme süreçleri de proje bağlamında ele alınmış olan gömülen kasetlerin hikayelerinin aslında tamamlanmış ve çoktan tarihselleşmiş bir durumu değil ve fakat yakın tarihten getirdiği sonuçlarıyla beraber, halihazırda devam etmekte olan çok katmanlı bir süreci kapsadığını gösterdi.

ZİLAN TURGUT

GEÇ KALAN BULUŞMALAR: "TAŞ ATAN ÇOCUKLAR"

Bu proje, Kürt bölgesinde protesto eylemlerine katıldıkları için "taş atan çocuklar" olarak tanıtılan, 2006 yılında TMK'da yapılan kanun değişikliği kapsamında yargılanan ve TMK "mağduru" olarak anılan dört katılımcı ve 2010 yılında aynı yasada giderilen düzenleme sonrası yargılanan üç katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Proje temel olarak üç dinamik üzerinden ilerlemektedir. İlk olarak belirli bir tarihsel düzlemde bu politik öznelerin üretim sürecini ve ortaya çıkışını anlamlandırmayı, ikinci dinamik olarak ise çocuk olarak cezaevinde bulunmanın ne demek olduğu ve son olarak ise görüşmecilerin yargılama süreçleri tamamlandıktan sonra kamusal alana yeniden dahil olma süreçlerini ele alıyor. Başka bir açıdan bakıldığında da çalışmaya konu olan bireyler biyolojik- bilişsel düzey olarak artık birer "çocuk" değil, yaşları 26-35 arasında değişen ve farklı sosyal statülerde bulunan kişilerdir dolayısı ile bugünkü sosyal statüleri içinden geçmiş tecrübelerini nasıl anlamlandırdıklarını ve nasıl hatırladıklarına önemli bir noktadır.

Çeşitli hak ihlallerine maruz kaldıktan sonra hayatına devam eden çocukları sadece bu çocuklar konuşmayı ve anlamayı tercih ettiği kadar biliyoruz. Bu öznelerin süreç içerisinde neler yaşadıklarını ve yaşadıklarının hayatlarında nasıl bir yer edindiği hakkındaki bilgimiz sınırlı. Geçmiş politik çocukluk tecrübesini paylaşmanın 10-15 sene sonra dahi güvenlik riski taşıması kaçınılmaz olarak kamusal olarak bilinenleri sınırlandırıyor. Bu durumda failinin yani devletin görünürlüğü çok açık iken, ihlale uğramış kişi-çocuk ise görünürlüğünü kaybetmeye başlıyor çünkü giderek sertleşen politik atmosferden dolayı bireylerin güvenli alanını koruma kaygısı bu hikayeleri sessizlik ile baş başa bırakıyor. Bu boşluğu kısmi de olsa giderme amacı taşıyan bu proje de konuşmayı ve paylaşmayı isteyen katılımcılara görünürlük imkanı yaratmayı ve seslerine kulak tikamayanlara ulaşmayı amaçlıyor.

ZEHRA NAZLI

TECRİTİN GÖLGESİNDE MEKTUPLAR

Proje, bir babanın yaklaşık 3 yıl süren F tipi cezaevi deneyimi ve bu süre zarfında ailesiyle gerçekleştirdiği mektuplaşmalara odaklanır. Çalışmanın amacı, bu süreçten geriye kalan mektuplar, resimler, fotoğraflar ve diğer materyaller aracılığıyla F tipi cezaevlerindeki tecrit politikalarının izini süren görsel bir anlatı arşivi oluşturmaktır. Bu noktada mektuplar bireysel bir deneyim ve hatıra olmanın ötesinde, başka bir derin işleve dönüşür.

F tipi cezaevleri, ağır tecrit ve sosyal izolasyona dayalı infaz uygulamaları ile öne çıkar ve yalnızlık duygusunun kanıksatıldığı kişilerin tüm varlığını kuşatan bir infaz rejimi olarak diğer tüm hapsedilme biçimlerinden keskin bir biçimde ayrılır. Bu çalışma uygulanan infaz rejimi hakkında bilgi vermek yerine yarattığı duygusal ve sosyal etkinin yansımalarını daha hissedilebilir kılmanın peşindedir.

MAHMUT DEMİR

ŞARKI HAFIZASI: 90'LI YILLAR, KÜRT MÜZİĞİ VE MEZOPOTAMYA KÜLTÜR MERKEZİ

90'lı yıllara baktığımızda, Kürdistan'da yıllardır süre gelen devlet şiddeti farklı bir yüzle çıkıyor karşımıza. Yakılan köyler, işkenceler, faili meçhul cinayetler ve daha nicesi dönemi yaşayan insanların hafızasında canlılığını koruyor. 90'ları konuşurken içine düşmememiz gereken iki yanlış var; birincisi devlet şiddeti ve hukuksuzluğun o yıllarda kaldığı ve sona erdiğini düşünmek, ikincisi de bunlardan bahsederken halkın irade ve mücadelesine değinmemek. Zulüm hayatın her alanında farklı yüzlerle karşımıza çıksa da, her alanda ona karşı büyüyen bir mücadele olduğunu görmezden gelemeyiz. Sanat da bu mücadele alanlarından birisi. Kürt sanatı da tarih boyunca mücadelecilerle sahne olmuş, sanatçılar eserleriyle dayatılan sahte tarihi reddetmiş ve hakikat mücadelesi vermiştir. Cegerxwîn ve Osman Sebrî'nin şiirleri ya da Koma Berxwedan'ın 80'ler sonundaki albümleri bazı örnekler. 90'lı yıllardaysa özellikle Mezopotamya Kültür Merkezi'nin kurulması ve sanatın farklı alanlarında kolektif üretimlerin başlamasıyla Kürt sanatının yeni bir kimlik kazandığını söyleyebiliriz. Bu projede de, 90'lı yıllara bir yolculuk yapıyor ve MKM'nin ilk yıllarına, sanatçıların duygularına, anılarına kulak veriyoruz. O döneme ait şarkılar hala kulaklarımızda ve ilk günkü gibi yoğun hislerle dinliyoruz. Bunun yanında yeni dönemde her şey tüketim üzerineyken "Kürt sanatında ne değişti?" sorusuna cevap arıyoruz.

VELİ AKSOY

BİLGE MARTAN

ASLI ÖZDEMİR

HIYAM BIARY

AZINLAŞTIRILMAK

Veli Aksoy, Bilge Martan, Aslı Özdemir ve Hiyam Biary, Chemnitz ve İstanbul'da altı ay süren ortak bir burs programı kapsamında Alman ve Türk hatırlama kültürü pratiklerine daha yakından baktılar. Ayrıca çeşitli aktörlerin çalışmalarını, etkilenen azınlıkları ve ilgili devlet yaptırımlarını incelediler. Chemnitz merkezli ASA FF derneği eşliğinde Almanya'daki sağcı süreklilikleri analiz etme, NSU ve Hanau saldırılarından etkilenen ailelerle konuşma ve Almanya'daki çeşitli anma etkinliklerine katılma fırsatı buldular. İstanbul'da Hakikat Adalet Merkezi Derneği ve Heinrich Böll Vakfı eşliğinde Türkiye'deki göç hareketleri hakkında daha fazla bilgi edindiler. İzmir, Diyarbakır, Mardin ve İmroz'a yapılan geziler, Türkiye'deki sosyal iklimi etkileyen mevcut şikayetleri bağlamsallaştırmalarını sağladı.

Yoğun zaman boyunca, ortak ülkeler arasındaki bağlantılar hemen fark edildi ve şu sorular ortaya çıktı: Bu ortak zamandan nasıl çıkacağız? Anma kültürünü devam ettirmek ve yeniden düşünmek için ne gerekiyor? Ülkeden ülkeye neler değişti ve hangi engellerle karşılaşıyoruz?

Arayüzlerimiz nerede ve kolektif hatırlama pratiği için nasıl köprüler kurabiliriz?